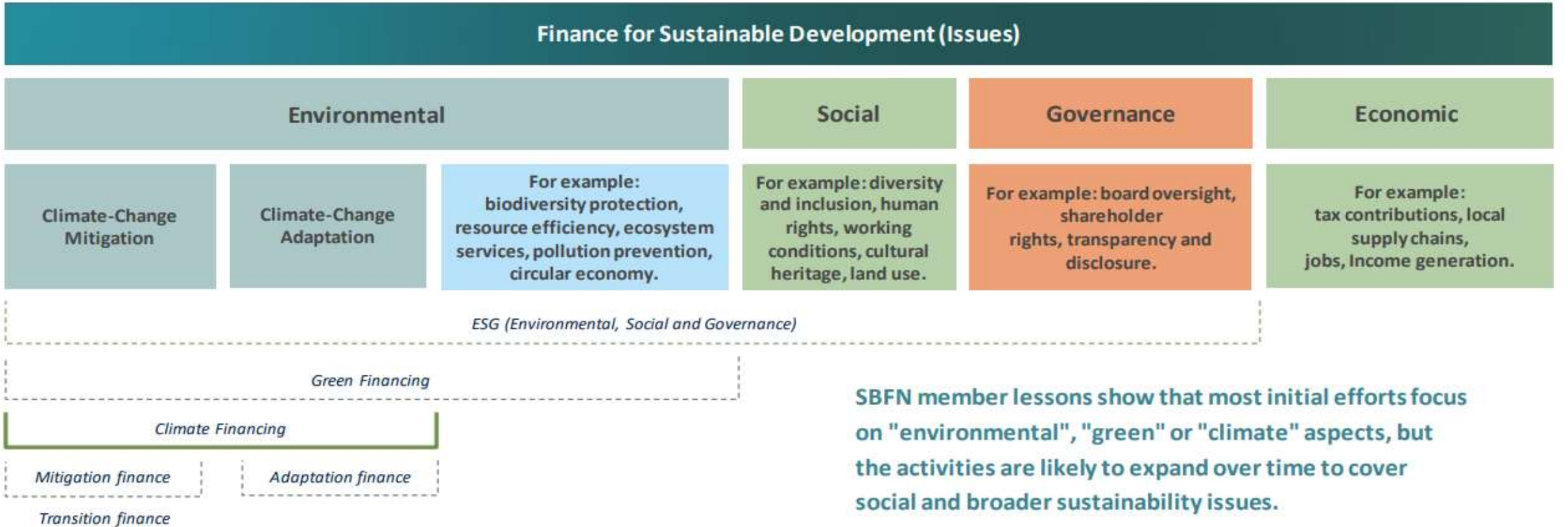

THIRD INTERNATIONAL CONFERENCE:
Montenegro Financial Markets 16.09.2025

Mapa puta finansijskog sektora ka održivim finansijama

Biljana Gligorić, savjetnica guvernerke CBCG za ESG i inovacije

Koncept održivih finansija

Mapa puta finansijskog sektora ka održivim finansijama

- ✓ Rezultat je opsežnog rada međuinstitucionalne radne grupe formirane u okviru Savjeta za finansijsku stabilnost
- ✓ Mapa puta finansijskog sektora ka održivim finansijama je rezultat rada međuinstitucionalne radne grupe formirane od strane Savjeta za finansijsku stabilnost Crne Gore u julu 2024. godine, koju čine predstavnici Centralne banke Crne Gore, Ministarstva finansija Crne Gore, Komisije za tržište kapitala, Agencije za nadzor osiguranja, Ministarstva ekonomskog razvoja, Razvojne banke Crne Gore, Udruženja banaka Crne Gore, Agencije za investicije Crne Gore, Direktorata za zaštitu i spašavanje Ministarstva unutrašnjih poslova, Univerziteta Crne Gore, Privredne komore Crne Gore, privrednika, nezavisnih eksperata i nevladinih organizacija
- ✓ Sveobuhvatna struktura osigurala je široku zastupljenost relevantnih aktera, što dodatno osnažuje legitimitet i primjenjivost same strategije

Mapa puta finansijskog sektora ka održivim finansijama

- ✓ Uspostavlja sveobuhvatan i primjenjiv **okvir za usklađivanje nacionalnog finansijskog sistema sa ciljevima održivog razvoja**
- ✓ Pruža strukturisan pristup **integraciji ekoloških, društvenih i upravljačkih kriterijuma u finansijsko odlučivanje**, jačanju ekonomske otpornosti i podsticanju društvene jednakosti
- ✓ Jasnim definisanjem **vizije i ciljeva, teži izgradnji konsenzusa i mobilizaciji resursa svih relevantnih aktera za održivu finansijsku budućnost Crne Gore**
- ✓ Definiše **ciljeve i listu aktivnosti koje treba realizovati za podsticaj finansiranju održivog razvoja**

Mapa puta finansijskog sektora ka održivim finansijama

STRATEŠKI CILJEVI

Strateški ciljevi Mape puta finansijskog sektora ka održivim finansijama

- 1.** Integracija faktora životne sredine (E), društvenih aspekata (S) i upravljanja (G) u proces donošenja finansijskih odluka
- 2.** Inkorporiranje rizika povezanih sa klimatskim promjenama i ekološkim izazovima u supervisorske aktivnosti i upravljanje rizicima
- 3.** Povećanje dostupnosti sredstava za finansiranje zelenih investicija čime će se podstaći realizacija prioriternih aktivnosti održivog razvoja

Ostali ciljevi čijem ostvarenju teži Mapa puta

Razvoj koordinisanog ekosistema održivog finansiranja	✓ Mapa puta ima za cilj povezivanje državnih institucija, finansijskih subjekata, poslovne zajednice i civilnog sektora, kako bi podstakli održivo finansiranje; ✓ jačanje partnerstava stvorice ekosistem koji podržava zelene investicije i povećava otpornost finansijskog sektora Crne Gore;
Usklađivanje finansijskog sektora sa ciljevima održivog razvoja	✓ Mapa puta osigurava da aktivnosti finansijskog sektora doprinose ciljevima Crne Gore u oblasti klimatskih akcija, društvene jednakosti i ekonomskog rasta; ✓ finansijska tržišta, bankarski sistem i kapitalna ulaganja biće usklađeni sa globalnim i nacionalnim prioritetima održivosti, kako bi se maksimizovao njihov uticaj;
Podrška regulatornim okvirima koji podstiču održivo finansiranje	✓ Mapa puta zagovara regulatorne reforme koje stimulišu zelene investicije i stvaranje zelenih finansijskih proizvoda, povećavaju ESG transparentnost i izvještavanje, te privlače međunarodne i domaće investicije usklađene sa ciljevima održivosti; ✓ stvaranje povoljnog okruženja ključno je za razvoj održivog finansiranja;
Jačanje kapaciteta i angažovanje ključnih aktera	✓ Mapa puta daje prioritet razvoju vještina i podizanju svijesti unutar finansijskog sektora; ✓ obuke i edukativne inicijative osnažice institucije i zainteresovane strane da usvoje održive finansijske prakse; ✓ radionice, konsultacije i forumi podstičaće široku primjenu i saradnju;
Podrška tranziciji ka zelenoj ekonomiji	✓ Mapa puta pruža strateške smjernice za ubrzanje tranzicije Crne Gore ka zelenoj ekonomiji; ✓ Mapa puta podržava preduzeća koja daju prioritet održivosti i inkluzivnosti, promoviše obnovljive izvore energije i nisko-ugljenične projekte, te podstiče finansijske institucije da razvijaju zelene finansijske proizvode i usluge.

Stubovi mape puta

Stub 1:

Integracija ESG principa

Stub 2:

Upravljanje klimatskim i rizicima povezanim sa prirodom i supervizija

Stub 3:

Tokovi održivih finansija

Stubovi mape puta

Stub 1:

Integracija ESG principa

- ✓ Odnosi na upravljanje ekološkim, društvenim i rizicima u **upravljanju poslovnim, kreditnim i investicionim aktivnostima finansijskih** institucija
- ✓ **Definisanje ESG okvira** uključuje istraživanja, analize i procjenu postojećeg ESG okvira za finansijski sektor, istraživanje tržišta, identifikaciju postojećih inicijativa, potreba, izazova, očekivanja ili ključnih ESG rizika i uticaja na ključne sektore
- ✓ **Promocija ESG principa** i podizanje svijesti o njihovom značaju

Stubovi mape puta

Stub 2:

Upravljanje klimatskim i rizicima povezanim sa prirodom i supervizija

- ✓ Novi pristup **upravljanju rizicima** i praksama objavljivanja koje finansijske institucije mogu koristiti u cilju ublažavanja (mitigation) uticaja promjena i prilagođavanja (adaptation) tim promjenama
- ✓ Ključni elementi za upravljanje klimatskim i rizicima povezanim sa prirodom su: **rukovođenje, strategija, upravljanje rizikom, stresno testiranje i analiza scenarija, kao i objelodanjivanje rezultata.**

Stubovi mape puta

Stub 3:

Tokovi održivih finansija

- ✓ Odnosi se na inicijative regulatora, supervizora i finansijskog sistema za **obezbjeđivanje tokova kapitala** za aktivnosti koje podržavaju ciljeve vezane za uticaj klimatskih promjena, zelenu ekonomiju i društvo
- ✓ Ovo uključuje **razvoj novih proizvoda**, poput zelenih obveznica i kredita, koji imaju za cilj finansiranje projekata koji doprinose održivom razvoju
- ✓ Uključuju postavljanje definicija, smjernica, usvajanje i primjenu taksonomija, praćenje i podsticaje.

Implementacija

- ✓ Implementaciju Mape puta pratiće **Savjet za finansijsku stabilnost**, koji će imati ključnu ulogu u nadgledanju sprovođenja i ocjeni uticaja aktivnosti definisanih Mapom puta
- ✓ **Međuinstitucionalna radna grupa**, sastavljena od regulatora i supervizora finansijskog sistema i Ministarstva finansija, pripremaće izvještaje o napretku implementacije, koji će se podnositi Savjetu za finansijsku stabilnost dva puta godišnje
- ✓ Radna grupa će **analizirati ostvarene rezultate, identifikovati prepreke i predlagati korektivne mjere** kako bi se osigurala efikasna realizacija ciljeva Mape puta
- ✓ Kroz kontinuiranu **evaluaciju**, prilagođavanje Mape puta i jačanje kapaciteta, finansijski sektor Crne Gore može postati ključni pokretač održivog ekonomskog razvoja i doprinostiti globalnim naporima u borbi protiv klimatskih promjena i ekoloških izazova.

OBLAST	AKTIVNOST	Q1-Q2 2025.	Q3-Q4 2025.	Q1-Q2 2026.	Q3-Q4 2026.	Q1-Q2 2027.	Q3-Q4 2027.	Q1-Q2 2028.	Q3-Q4 2028.
Integracija ESG principa	Definisanje ESG okvira								
	Promocija ESG principa i podizanje svijesti o njihovom značaju								
Upravljanje klimatskim i rizicima povezanim sa prirodom i supervizija	Izrada supervizorske Politike upravljanja klimatskim i rizicima povezanim sa prirodom								
	Razvoj smjernica za upravljanje klimatskim i rizicima povezanim sa prirodom u finansijskom sektoru								
	Definisanje metodologije prikupljanja i objavljivanja podataka o izloženosti finansijskih institucija klimatskim i rizicima povezanim sa prirodom								
	Izrada smjernica supervizora za upravljanje klimatskih i rizika povezanih sa prirodom								
	Razvoj i implementacija klimatskih stres-testova								
	Razvoj sopstvenih operacija i portfolija aktera finansijskog sektora u skladu sa ESG principima								
Tokovi održivih finansija	Izrada nacionalne taksonomije (RCC)								
	Kreiranje okvira/vodiča za primjenu taksonomije, razvoj i izdavanje zelenih, društvenih ili finansijskih proizvoda usmjerenih na održivost								
	Izrada regionalnog standarda za zelene obveznice (RCC)								
	Razmatranje/razvijanje mehanizama finansijskih ili nefinansijskih podsticaja za odgovarajuće upravljanje klimatskim i rizicima povezanim sa prirodom, inkluzivnih finansijskih proizvoda za ranjive grupe i mala i srednja preduzeća, uz povoljnije uslove finansiranja za održive projekte								
	Promocija i upoznavanje sa eksternim mehanizmima verifikacije održivih projekata / investicija								
Razvoj kapaciteta	Razvoj kapaciteta institucija finansijskog sektora vezano za razvoj ESG proizvoda								
	Razvoj kapaciteta institucija finansijskog sektora vezano za primjenu ESG principa								
	Razvoj kapaciteta institucija finansijskog sektora za upravljanje klimatskim i rizicima povezanim sa prirodom								
Upravljačka struktura	Formiranje međuinstitucionalne radne grupe za praćenje implementacije Mape puta i uspostavljanje okvira za monitoring (akcioni plan)								
Monitoring, evaluacija i izvještavanje	Izrada polugodišnjih izvještaja o implementaciji Mape puta								
Međunarodna saradnja	Uspostavljanje saradnje sa međunarodnim finansijskim institucijama i organizacijama za implementaciju najboljih praksi u održivim finansijama								

ESG Regulatorne aktivnosti

Krajem jula **CBCG** je usvojila novi regulatorni okvir za kreditne institucije – dalje usklađivanje sa EU regulativom.

U aktuelne odluke inkorporisane su 2 nove EBA smjernice:

1. **Smjernice o upravljanju ESG rizicima (EBA/GL/2025/01)** – kreditne institucije u EU će ih primjenjivati od 11. januara 2026 / od 11. januara 2027 za male i nekompleksne institucije, a u Crnoj Gori od 1. januara 2027.
2. **Smjernice o porijeklu i praćenju kredita (EBA/GL/2020/06).**

Ključni aspekti smjernica o ESG-u

Cilj: Integracija ESG rizika u šire okvire upravljanja rizicima kreditnih institucija.

Definišu se **minimalni standardi i referentne metodologije** za:

- identifikaciju, mjerenje, upravljanje i praćenje ESG rizika;
- kvalitativne i kvantitativne kriterijume za procjenu uticaja ESG-a na finansijsku otpornost i profil rizika (kratkoročno, srednjoročno, dugoročno).

Zahtijeva se integracija ESG rizika u:

- poslovne i strategije rizika;
- okvir apetita na rizik i interne kontrole;
- upravljanje ESG podacima.

Upravljanje kreditnim rizikom i ESG integracija

Kultura upravljanja kreditnim rizikom uključuje održivost i ESG faktore.

Kreditne odluke treba da budu:

- jasne i dobro dokumentovane;
- da obuhvate sve uslove i preduslove za zaključenje i isplatu kredita;
- da pokriju mjere ublažavanja rizika, uključujući ESG rizike.

Ekološki održivo kreditiranje:

politike i procedure definišu kriterijume za odobravanje i praćenje kredita koji finansiraju održive projekte.

ESG u vrednovanju

kolaterala

(npr. energetska efikasnost)

Odredbe o upravljanju ESG rizicima primjenjivaće se od **1. januara 2027. godine**

PRIVLAČENJE INVESTICIJA

INVESTICIJA U CO2 HOTEL

REALIZACIJA

OSIGURANJE

GREEN BONDS

PRIVLAČENJE INVESTICIJA

INVESTICIJA U CO2 HOTEL

REALIZACIJA

OSIGURANJE

- Strateško opredeljenje
- Green Deal - NSOR
- Povezivanje sa razvojnim i zelenim fondovima
- Kreiranje povoljnog regulatornog okvira

GREEN BONDS

- Finansijski instrumenti vezani za zelene (ESG) projekte

PRIVLAČENJE INVESTICIJA

INVESTICIJA U CO2 HOTEL

REALIZACIJA

OSIGURANJE

- Strateško opredeljenje
- Green Deal - NSOR
- Povezivanje sa razvojnim i zelenim fondovima
- Kreiranje povoljnog regulatornog okvira

- Procjena finansijskih, klimatskih i reputacionih rizika
- Korišćenje instrumenata održivog finansiranja
- Taksonomija
- Kombinacija javno-privatnih partnerstava (PPP modeli)

GREEN BONDS

- Finansijski instrumenti vezani za zelene (ESG) projekte

PRIVLAČENJE INVESTICIJA

INVESTICIJA U CO2 HOTEL

OSIGURANJE

- Strateško opredeljenje
- Green Deal - NSOR
- Povezivanje sa razvojnim i zelenim fondovima
- Kreiranje povoljnog regulatornog okvira

- Procjena finansijskih, klimatskih i reputacionih rizika
- Korišćenje instrumenata održivog finansiranja
- Taksonomija
- Kombinacija javno-privatnih partnerstava (PPP modeli)

- Cirkularna ekonomija
- Energetski pasoš
- ...

GREEN BONDS

- Finansijski instrumenti vezani za zelene (ESG) projekte

PRIVLAČENJE INVESTICIJA

- Strateško opredeljenje
- Green Deal - NSOR
- Povezivanje sa razvojnim i zelenim fondovima
- Kreiranje povoljnog regulatornog okvira

INVESTICIJA U CO2 HOTEL

- Procjena finansijskih, klimatskih i reputacionih rizika
- Korišćenje instrumenata održivog finansiranja
- Taksonomija
- Kombinacija javno-privatnih partnerstava (PPP modeli)

REALIZACIJA

- Cirkularna ekonomija
- Energetski pasoš
- ...

OSIGURANJE

- Pokrivanje rizika u gradnji i poslovanju hotela
- Posebne polise za klimatske i energetske rizike
- Povećava otpornost investicije
- ...

GREEN BONDS

- Finansijski instrumenti vezani za zelene (ESG) projekte

PRIVLAČENJE INVESTICIJA

- Strateško opredeljenje
- Green Deal - NSOR
- Povezivanje sa razvojnim i zelenim fondovima
- Kreiranje povoljnog regulatornog okvira

INVESTICIJA U CO2 HOTEL

- Procjena finansijskih, klimatskih i reputacionih rizika
- Korišćenje instrumenata održivog finansiranja
- Taksonomija
- Kombinacija javno-privatnih partnerstava (PPP modeli)

REALIZACIJA

- Cirkularna ekonomija
- Energetski pasoš
- ...

OSIGURANJE

- Pokrivanje rizika u gradnji i poslovanju hotela
- Posebne polise za klimatske i energetske rizike
- Povećava otpornost investicije
- ...

GREEN BONDS

- Finansijski instrumenti vezani za zelene (ESG) projekte

LOKALNA ZAJEDNICA

- Partnerstva
- Edukacija
- Lokalni proizvodi
- ....

PRIVLAČENJE INVESTICIJA

- Strateško opredeljenje
- Green Deal - NSOR
- Povezivanje sa razvojnim i zelenim fondovima
- Kreiranje povoljnog regulatornog okvira

INVESTICIJA U CO2 HOTEL

- Procjena finansijskih, klimatskih i reputacionih rizika
- Korišćenje instrumenata održivog finansiranja
- Taksonomija
- Kombinacija javno-privatnih partnerstava (PPP modeli)

REALIZACIJA

- Cirkularna ekonomija
- Energetski pasoš
- ...

OSIGURANJE

- Pokrivanje rizika u gradnji i poslovanju hotela
- Posebne polise za klimatske i energetske rizike
- Povećava otpornost investicije
- ...

GREEN BONDS

- Finansijski instrumenti vezani za zelene (ESG) projekte

LOKALNA ZAJEDNICA

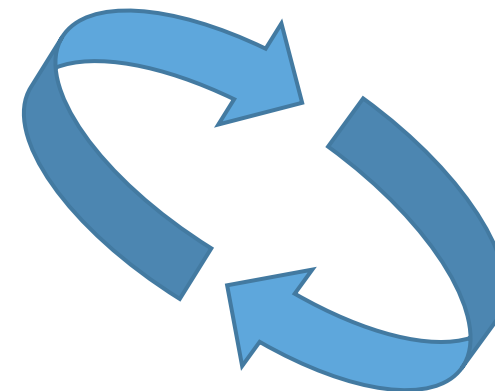

- Partnerstva
- Edukacija
- Lokalni proizvodi
- ....

ESG IZVJEŠTAVANJE

- Svi akteri vode računa o društvenim, ekološkim i ekonomskim uticajima
- Građenje reputacije
- ESG Score

Poruke za kraj*

- ❑ **Održive finansije** nijesu opcija, već nužnost za otpornu ekonomiju Crne Gore
- ❑ **Mapa puta** nam daje jasan okvir i zajednički pravac djelovanja
- ❑ **Institucije, privreda i zajednica** imaju ključnu ulogu u uspješnoj implementaciji
- ❑ **Naš cilj je finansijski sektor koji podstiče inovacije, podržava zelenu tranziciju i jača društvenu jednakost**

*Zaključci po chatGTP

Hvala na pažnji!